

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planering & Utveckling

Ansökan till Region Skåne om närtrafik i egen regi

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att återkalla beslutet gällande *Ansökan om eget huvudmannaskap för närtrafik*, KS 2015/541 § 140.

Sammanfattning av ärendet

Under våren 2015 fick kommunledningsförvaltningen i uppdrag att se över närtrafiken i Hörby kommun, detta då det inkommit flertalet klagomål på närtrafiken under flera års tid. Med detta som grund fick Trivector under 2016 i uppdrag att genomföra en analys gällande kommunens möjlighet att upphandla närtrafiken på egen hand. Analysen visar att det är juridiskt möjligt för Hörby kommun att överta närtrafiken i egen regi.

För att Hörby kommun ska kunna ta över ansvaret för närtrafiken måste kommunen leverera närtrafik av bättre kvalitet eller som blir billigare för resenärerna än vad landstingen kan tillhandahålla. Eftersom kostnaderna i projektet är svåra att prognosticera är det svårt att avgöra om kommunen kan göra mer kostnadseffektiva system än Skånetrafiken. Däremot skulle kommunen kunna leverera närtrafik av förbättrad kvalitet genom att skapa sig mer kontroll över närtrafiken. Detta är dock inget som kan garanteras.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Planering & Utveckling

Om Hörby kommun ska ta över ansvaret för närtrafiken kommer detta att innebära ett stort antal tilläggsjobb för kommunen, uppgifter som i dagsläget hanteras av Skånetrafiken. För att projektet ska falla väl ut behöver ett antal tjänster iordningsställas innan årsskiftet 2019/2020 för att skapa ett så användarvänligt system som möjligt för kunden. Detta kommer att ställa krav på att kommunen avsätter resurser för projektet, uppskattningsvis en tjänst på 25 %.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har fört samtal med Region Skåne angående möjligheten att ta över ansvaret för närtrafiken i egen regi. Då Region Skåne inte stått inför en liknande fråga tidigare är det osäkert hur ärendet ska hanteras hos dem. Eftersom många frågor fortfarande är osäkra ser samhällsbyggnadsförvaltningen att det finns många risker med projektet.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Närtrafiken i Hörby kommun är av stor vikt för att kunna bo och verka på landsbygden utan att ha tillgång till egen bil. Hörby kommun har för avsikt att det ska vara lätt att ta sig till/från landsbygden och att närtrafiken även ska kunna användas för att arbetspendla.

Hörby kommun erbjuder i dagsläget ett bra utbud av närtrafikresor. Skånetrafiken erbjuder samtliga kommuner i Skåne ett basutbud av närtrafik, som omfattar 10 turer i veckan per närtrafikområde. För Hörby kommuns del innebär detta 30 turer i veckan. Därutöver köper Hörby kommun till 165 turer i veckan genom tillköpskontrakt.

Tidigare åtgärder

Under våren 2015 fick kommunledningsförvaltningen i uppdrag att se över närtrafiken i Hörby kommun, detta då det inkommit flertalet klagomål på närtrafiken under flera års tid. Klagomålen berörde

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Planering & Utveckling

bland annat problem med beställningscentralen och att taxibilarna kommer på fel tider, inte kommer alls eller inte kommer till rätt adress.

Enligt tidigare tjänsteskrivelse (2016-06-07) påpekas att antalet resande med närtrafiken i Hörby kommun minskat de senaste åren, vilket antagits varit en följd av missnöjet med trafiken.

Med detta som grund fick Trivector under 2016 i uppdrag att genomföra en analys gällande kommunens möjlighet att upphandla närtrafiken på egen hand. Analysen visar att det är juridiskt möjligt för Hörby kommun att överta närtrafiken i egen regi enligt kollektivtrafiklagen (Lag 2010:1065). För att detta ska vara möjligt måste kommunen ta över ansvaret för all närtrafik som körs i kommunen, således både för Skånetrafikens basutbud och för tilläggstrafiken. Det är alltså inte möjligt att låta Skånetrafiken fortsätta ansvara för basutbudet och att Hörby kommun endast handlar upp tilläggstrafiken.

I rapporten har ett liknande exempel i Sverige undersökts där den regionala kollektivtrafikmyndigheten överlätit ansvaret för den inomkommunala trafiken till en kommun. I rapporten studeras ett exempel där Värmlands län delegerat uppgiften att upphandla och sluta avtal inom ramen för allmän trafikplikt för tätortstrafik till bland annat Karlstads kommun. Karlstadsbuss tillhör Karlstads kommun som en del av stadsbyggnadsförvaltningen. I Karlstads fall har det inneburit en positiv förändring i hur staden planeras och utvecklas och den nära kopplingen mellan stads- och kollektivtrafikplanering har varit ett starkt argument till att Region Värmland överlätit ansvaret till kommunen.

Sedan rapporten togs fram har det beslutats att detta upplägg kommer att upphöra från och med 2019-01-01 då Region Värmland åter övertar ansvaret. Motiveringen är att en regionkommun som är ensamt ansvarig för kollektivtrafiken, med beskattningsrätt, fullt

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planering & Utveckling

ansvar och beslutsmandat över ägarfrågor, trafikfrågor och finansiering, skapar förutsättningar för en enkel, effektiv och tydlig styrning efter de politiska målen. Något annat exempel har inte hittats.

Ansökan

Sedan 2012-01-01 gäller en ny kollektivtrafiklag (Lag 2010:1065 om kollektivtrafik) i Sverige. Det är de regionala kollektivtrafikmyndigheterna som ansvarar för kollektivtrafiken i respektive län. I Skåne län är det Region Skåne som har detta ansvar genom Skånetrafiken som är en förvaltning inom Region Skåne. Skånetrafiken utför, planerar och handlar upp kollektivtrafiken i hela regionen, alltså även närtrafiken i Hörby kommun.

För att Hörby kommun ska kunna ta över ansvaret för närtrafiken måste kommunen leverera närtrafik av bättre kvalitet eller som blir billigare för resenärerna än vad landstingen kan tillhandahålla. Eftersom kostnaderna i projektet är svåra att prognosticera är det svårt att avgöra om kommunen kan göra mer kostnadseffektiva system än Skånetrafiken. Däremot skulle kommunen kunna leverera närtrafik av förbättrad kvalitet genom att skapa sig mer kontroll över närtrafiken. Detta är dock inget som kan garanteras.

Om Hörby kommun beslutar att överta närtrafiken i egen regi måste en ansökan skickas till Regionfullmäktige som beslutar om att ge kommunen mandat att överta närtrafiken eller ej fr.o.m. årsskiftet 2019/2020. Därefter måste ett avtal med Region Skåne tecknas och Hörby kommun kan upphandla ett eget trafikföretag inklusive beställningscentral. För att detta ska vara möjligt måste Hörby kommun ta över ansvaret för all närtrafik, det vill säga både för basutbudet och tilläggsrafiken.

Utifrån ovanstående information fattade kommunfullmäktige beslut om att lämna in en ansökan till Region Skåne om att ta över

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planering & Utveckling

upphandlingen av närtrafiken inom Hörby kommun. Någon ansökan har dock aldrig lämnats in till Region Skåne.

Analys

Sedan kommunledningsförvaltningen fick i uppdrag att undersöka möjligheten att överta närtrafiken i kommunal regi och att Trivector genomfört sin analys 2016 har vissa förutsättningar förändrats.

Den största förändringen är att beställningscentralen, som tidigare var placerad utomlands, flyttats till Hässleholm sedan juni 2018.

Detta som ett led i Skånetrafikens arbete med att förbättra kundnöjdheten.

Vid en närmare analys av antalet närtrafikresor som görs i kommunen har antalet resor per år ökat sedan 2015. Mellan år 2016 och 2017 ökade antalet resor med närtrafiken med 11,6 %.

Uppgifterna är från 1 januari 2014, äldre statistikuppgifter än så finns inte att tillgå.

År	Antal resor	Antal passagerare
2014	7 657	7 749
2015	6 924	7 059
2016	7 585	7 777
2017	8 577	9 057
2018	8861	9104

Ansvarsområde

Om Hörby kommun ska ta över ansvaret för närtrafiken kommer detta att innebära ett stort antal tillägsjobb för kommunen, uppgifter som i dagsläget hanteras av Skånetrafiken. Nedan redovisas ett antal arbetsuppgifter som kommunen bland annat kommer att hantera:

- **Upphandling av trafikföretag:**

Upphandling av trafikföretag inklusive beställningscentral som ansvarar för mottagande av beställningar, körningar och samordning av körningar.

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planering & Utveckling

Vid upphandlingen och driften ska Region Skånes mål och policys följas. Mål och inriktning för kollektivtrafikens utveckling beskrivs i Trafikförsörjningsprogram för Skåne, vilket tillsammans med budgeten är det viktigaste dokumentet för styrningen av den regionala kollektivtrafiken. Bland annat har Region Skåne satt följande mål i trafikförsörjningsprogrammet för Skåne 2016:

- Kollektivtrafiken ska drivas med fossilfria bränslen senast år 2020.

Vid upphandlingen måste kommunen dessutom följa lagen (2011:846) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster.

Dessa mål och lagkrav ställer stora krav på trafikföretagets bilar som måste uppfyllas för att kunna godkännas i upphandlingen.

- **Uppföljning av upphandling:**

Följa upp så att upphandlad leverantör följer de tjänster och mål som satts som krav i undertecknat avtal.

- **Kundservice:**

Tjänstemannatid måste avsättas för att hantera eventuella felanmälningar och klagomål per telefon, mail och via webb för felanmälan. Därefter ställs krav på att återkoppla till leverantören för att åtgärda eventuella brister.

- **Statistikuppgifter:**

Kommunen ansvarar för att den årliga statistikinlämningsplikten uppfylls till Trafikanalys hos Region Skåne av upphandlat trafikföretag.

- **Planera tidtabell:**

Tjänstemannatid måste avsättas för att planera närtrafikens tidtabell. Tidtabellen måste anpassas efter bussarnas

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planering & Utveckling

avgångstider. Detta är ett årligt återkommande arbete i samband med Skånetrafikens uppdatering av bussarnas tidtabeller.

Utöver upphandlingen av transportföretag och beställningscentral behöver kommunen avsätta resurser för en tjänst på uppskattningsvis 25 % för att genomföra dessa arbetsuppgifter.

Användarvänligt

Vid uppstart av projektet kommer kommunen att behöva avsätta extra resurser för att resultatet ska falla väl ut. Det är av stor vikt att följande är iordningsställt till årsskiftet 2019/2020 för att skapa ett så användarvänligt system som möjligt för kunden:

- **Kundservice:**
Hanteringen av eventuella klagomål via telefon, mail och webb måste organiseras inom kommunen. Pengar måste avsättas för att realisera en webbtjänst för felanmälan.
- **Biljettsystem:**
Säkerställa att det är samma biljettsystem på alla trafikslag, både på närtrafiken som på bussarna. Detta är mycket viktigt då det inte får bli en försämring för kunderna gentemot hur det är idag.
- **Beställningscentral**
Kommunen ansvarar för att trafikföretaget tillhandahåller en beställningscentral med ett gott bemötande till kunderna. Beställningscentralen tar emot beställningssamtal, ser till att rätt bil skickas till rätt adress, samordnar turer mm.
- **Skånetrafiken**
Eventuellt kan Skånetrafikens biljettsystem och beställningscentral användas, men detta kommer att kräva

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planering & Utveckling

extra diskussioner angående vad som ska inkluderas och vad detta skulle kosta kommunen.

Risker

Samhällsbyggnadsförvaltningen har fört samtal med Skånetrafiken angående möjligheten att ta över ansvaret för närtrafiken i egen regi. Då Region Skåne inte stått inför en liknande fråga tidigare är det osäkert hur ärendet ska hanteras hos dem. Eftersom många frågor fortfarande är osäkra ser samhällsbyggnadsförvaltningen att det finns många risker med projektet. Följande risker har Samhällsbyggnadsförvaltningen identifierat:

- **Regionfullmäktiges beslut:**

Huruvida det blir möjligt för kommunen att ta över närtrafiken i egen regi eller ej beslutas av Regionfullmäktige. Eftersom Regionen inte behandlat ett liknande ärende tidigare är osäkerheten stor om Region Skåne överlåter ansvaret till kommunen.

- **Kostnader:**

I dagsläget ger Hörby kommun Region Skåne årligen ett bidrag som ska motsvara Region Skånes faktiska kostnader för närtrafiken i kommunen. Om kommunen övertar driften i egen regi innebär det sannolikt ökade i kostnader:

- Kommunen saknar sakkunskap inom kollektivtrafikområdet
- Enligt uppgifter från Skånetrafiken kommer kommunen behöver bekosta upphandling och drift av basutbudet, vilket idag bekostas av Skånetrafiken
- Bekosta webbtjänst för felanmälan
- Ökade personalkostnader inom kommunen, uppskattningsvis en 25 %-tjänst

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planering & Utveckling

- Sannolikt ökade kostnader för beställningscentral
- En upphandling i egen regi får inte samma stordriftsfördelar som Skånetrafikens upphandlingar. Till exempel leder det sannolikt till ökade kostnader för beställningscentralen
- Kommunen inte kan samordna och effektivisera upphandlingar på samma sätt som Skånetrafiken
- Kommunen kan i upphandlingar inte ställa lägre krav än Skånetrafiken då kommunen är bunden av de beslut som kollektivtrafiknämnden har fattat om kollektivtrafiken i regionen

- Beställningscentral

Det är oklart om Hörby kommun själva behöver handla upp en beställningscentral eller om Hörby kommun kan köpa tjänsten av Skånetrafiken.

- Tidsplan

Tidsplanen för att överta närtrafiken i egen regi är pressad då inget avtal har tecknats med Skånetrafiken. Följande måste vara på plats innan årsskiftet 2019/2020:

- Upphandling av trafikföretag inklusive eventuell beställningscentral
- Webbtjänst för felanmälan

- Förbättrad kvalitet

Även om kommunen skulle ta över ansvaret för närtrafiken är det ingen garanti att kvaliteten kommer att bli bättre. Detta eftersom kommunen inte kan garantera att ett lokalt trafikföretag vinner upphandlingen. Det trafikföretag som uppfyller kraven i upphandlingen ges möjligheten att trafikera närtrafiken i kommunen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planering & Utveckling

- **Avtal saknas**

Gällande avtal med Skånetrafiken löper ut årsskiftet 2019/2020. Om kommunen har för avsikt att ta över ansvaret för närtrafiken kommer det att ställa stora krav på kommunen att själva anlita ett trafikföretag som kör närtrafikresorna. Risken finns att kommunen inte hunnit anlita något trafikföretag till dess att Skånetrafikens avtal löper ut.

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att återkalla beslutet gällande *Ansökan om eget huvudmannaskap för närtrafik*, KS 2015/541 § 140.

Beslutsunderlag

- Rapport från Trivector - Analys av Närtrafikområde 2 (NO2) i Hörby kommun – förutsättningar för linjeläggning av trafik och egen regi (fr.o.m. sida 15), 2016-05-23
- Tjänsteskrivelse - Utredning närtrafiken 2016, 2016-06-07
- Beslut från kommunfullmäktige - § 140 Ansökan om eget huvudmannaskap för närtrafiken, 2016-09-26

Beslutet skickas till

- Skånetrafiken för information

Åsa Ratcovich
Samhällsbyggnadschef

Caroline Kroeker
Strategisk planarkitekt

Mikael Wallberg

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Planering & Utveckling

Planering- och utvecklingschef